

Bevarandeplan för Natura 2000-område
Överskälby SE0250162

Namn: Överskälby
Områdesnummer: SE0250162
Area: 0,05 ha
Kommun: Köping
Områdestyp: Område av gemenskapsintresse
Skyddsform: Generellt biotopskyddsområde, den större vattensalamandern är fridlyst
Ägandeförhållanden: Privat
Naturvårdsförvaltare: Markägare
Lägesbeskrivning: 1,5 km söder om Munktorp.

Denna bevarandeplan har förankrats enligt följande.

Informationsbrev till berörda markägare den 16 juni 2004
Utkast till berörda markägare för underhandssynpunkter den 11 januari 2005
Utkast till Skogsvårdsstyrelsen för underhandssynpunkter den 12 maj 2005
Remiss till berörda markägare, myndigheter m.fl. den 23 juni 2005
Därefter har bevarandeplanen bearbetats med beaktande av inkomna synpunkter
Beslutad den 13 december 2005
Kungöres i ortstidningar under vecka 52 år 2005

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Vad är natura 2000?	3
Ny tillståndsplikt	3
Bevarandeplan.....	4
Bevarandeplan för Överskälby SE0250162.....	4
Områdesbeskrivning.....	4
Syfte.....	5
Ingående art enligt art- och habitatdirektivet.....	5
Artens ekologiska krav	5
Hotbild - vad kan påverka arten negativt?.....	6
Bevarandemål för arten.....	7
Bevarandeåtgärder	7
Övervakning och uppföljning	8
Bilaga: Karta över Natura 2000-området	

Bakgrund

Vad är natura 2000?

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, bygger för närvarande upp ett nätverk av EU:s mest värdefulla naturområden. Nätverket kallas Natura 2000. Syftet är att värna om vissa naturtyper, arter och deras livsmiljöer som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s art- och habitatdirektiv (Rådets Direktiv 92/43/EEG) samt fågeldirektivet (Rådets Direktiv 79/409/EEG). EG-direktiven är en form av regler som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Natura 2000 kommer att bestå av den värdefullaste och finaste naturen som medlemsländerna kan visa upp. När nätverket är färdigt kommer många tusen värdefulla naturområden inom EU att ingå. Sverige måste, liksom övriga medlemsländer, se till att nödvändiga bevarandeåtgärder vidtas i områdena så att de naturtyper och arter, som ska skyddas och bevaras inom ramen för Natura 2000 upprätthålls i "gynnsam bevarandestatus". Detta innebär lite förenklat att "äng ska förbli äng" och att "naturskog ska fortsätta att vara naturskog", och att arterna ska fortleva i livskraftiga bestånd. Begreppet "gynnsam bevarandestatus" är närmare definierat i habitatdirektivet liksom i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252).

I Sverige kommer sannolikt merparten av områdena på ett eller annat sätt att vara rättsligt skyddade med stöd av miljöbalken t.ex. som naturreservat. Sedan den 1 juli 2001 är samtliga Natura 2000-områden klassade som riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena.

Ny tillståndsplikt

Införandet av Natura 2000 i svensk lag har inneburit att det är förbjudet att utan tillstånd (enligt 7 kap 28 a § i miljöbalken) bedriva någon typ av verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000 område. Denna tillståndsplikt gäller även för verksamheter som bedrivs eller vidtas utanför Natura 2000 området. Av betydelse är således inte var verksamheten är lokaliserad utan den effekt den har på Natura 2000-området.

Tillstånd krävs inte för skötsel och förvaltningsåtgärder.

Det är svårt att ge några generella exempel på verksamheter och åtgärder som kan omfattas av ovanstående tillståndsplikt då detta beror på varje enskilt Natura 2000-områdes naturvärden, hotbilder och ekologiska förutsättningar m.m. Verksamheter som realiserar någon av de i denna plan uppräknade hotbilderna kan dock betraktas som tillståndspliktiga, liksom verksamheter som försämrar de utpekade naturtyperna och arternas ekologiska förutsättningar. Observera, att om en verksamhet är tillståndspliktig behöver det inte innebära att den inte kan tillåtas. Om ett nekat tillstånd innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras är verksamhetsutövaren ersättningsberättigad.

Länsstyrelsen prövar ansökningarna om tillstånd till verksamheter eller åtgärder som berör Natura 2000 områden. Länsstyrelsens svarar också på frågor om en åtgärd eller verksamhet kräver tillstånd eller inte. Vid skogsbruksåtgärder svarar skogsvårdsstyrelsen på frågor om en verksamhet behöver tillstånd eller inte.

Ett Natura 2000-område kan samtidigt också vara eller komma att bli ett naturreservat. För ett naturreservat gäller i allmänhet tvingande skyddsföreskrifter. I vissa fall kan man dock få dispens från dessa.

Bevarandeplan

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vad som är syftet med varje enskilt Natura 2000 område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I planen beskrivs de ekologiska förutsättningar som behövs för att området skall bidra till att upprätthålla arterna och naturtyperna i gynnsam bevarandestatus. Vidare redovisas vilken reell eller potentiell hotbild som föranleder de planerade bevarandeåtgärderna. Bevarandeplanen har flera viktiga funktioner att fylla i den fortgående processen att sköta och förvalta Natura 2000-områden bl.a:

- Innehålla riktlinjer för vård- och förvaltningsåtgärder.
- Underlag för tillståndsprövningar enligt 7 kap 28a- 29 §§ miljöbalken och framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap miljöbalken.
- Fungera som referensnivå för den framtida, med jämna mellanrum återkommande, övervakningen och uppföljningen av gynnsam bevarandestatus.
- Upplysa och kommunicera med olika intressenter t.ex. markägare om vad som ska bevaras och vad som krävs för att nå målen för varje område.

Bevarandeplan för Överskälby SE0250162

Områdesbeskrivning

I jordbrukslandskapet öster om Köping finns ett antal mindre naturliga och grävda dammar som fungerar som lekvatten för den rödlistade arten större vattensalamander. Natura 2000 området Överskälby består av en naturlig damm belägen i utkanten av en öppen beteshage. Dammen är öppen och solbelyst, skuggad endast av en pil som lutar över vattnet. Dammen gränsar till ett bostadshus med tillhörande trädgårdstomt.

Syfte

Syftet med området är att det ska bidra till att bibehålla eller återställa gynnsam bevarandestatus på *biogeografisk nivå för de i området förtecknade naturtyperna och arterna. Bevarandemålen skall tolkas som ett förtydligande av syftet och beskriver hur det enskilda områdets förtecknade naturtyper och arter ska bidra till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art	Bevarandestatus
1166	Större vattensalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	Okänd

Artens ekologiska krav

Den större vattensalamandern har höga krav på både sin landmiljö såväl som på sitt lekvatten. Arten lever huvudsakligen på land där djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smånagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog. Den kan även i sällsynta fall påträffas på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. Kravet på landmiljöer, fria från mänsklig påverkan, gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av skog. Den större vattensalamandern rör sig endast 10-100 m från det småvatten de reproducerar sig i, under förutsättning att lämpliga landmiljöer finns inom detta avstånd. Arten kräver troligen en fungerande metapopulationsdynamik för att uppnå en långsiktig överlevnad i ett givet område vilken nås först vid damtätheter på 4 dammar/km².

Arten förökar sig under våren och försommaren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar med en diameter ≥ 10 m och ett djup $\geq 0,5$ m. Att vattnet är permanent är viktigt eftersom arten har en lång larvutveckling. Den större vattensalamandern är snäv i sitt val av lekmiljö och väljer vanligtvis ett fiskfritt lekvatten med en hög mångfald av vattenväxter och ryggradslösa djur med en hög grad av solstrålning (så att vattnet tidigt blir isfritt och håller en hög temperatur långt in på hösten) och ett pH värde som inte understiger 5,0. Den större vattensalamandern har en mycket låg ungöverlevnad (delvis p.g.a. ett kromosomfel som dödar 50 % av alla lagda ägg), vilket kompenseras av arten genom en lång livslängd. Genom att bida sin tid i stabila landmiljöer och föröka sig många år, kan den genomsnittliga individen lämna efter sig en ersättare i populationen. Detta kräver dock att landmiljön är stabil nog för att tillåta denna strategi, vilket är av stor naturvårdsbiologisk betydelse, vilket gör att arten har ett stort signalvärde för biologisk mångfald i mosaikartade småvatten- och skogslandskap.

Den till dammen anslutande hagen med dess skogsdungar samt den närliggande gårdsmiljön, utgör tillsammans med den angränsande tomtmarken levnadsmiljö för större vattensalamander resterande tid på året. Detta gör det viktigt att det inte sker några drastiska förändringar av området så att de nödvändiga kvaliteter i form av lämpliga substrat etc. som arten kräver försvinner.

* EU har indelats i 9 biogeografiska regioner baserat på huvudsakligen rådande klimat-, mark-, terräng- och vegetationsförhållanden samt mänsklig påverkan.

Hotbild - vad kan påverka arten negativt?

Observera!

En komplett lista över samtliga hotbilder är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta. Verksamheter eller åtgärder som kan tänkas realisera någon eller några av de nedanstående hotbilderna kan betraktas som tillståndspliktiga (det behöver dock inte betyda att de inte kan tillåtas.) Listan omfattar dock inte bara effekter av tillståndspliktiga verksamheter utan även befintliga och potentiella situationer och problem som kan behöva åtgärdas.

Brist på lämpliga lekvatten, dvs. dammar i odlingslandskapet, är ett stort problem. Eftersom större vattensalamander är beroende av en fungerande metapopulationsdynamik för att uppnå en långsiktig överlevnad är den mycket känslig för fragmentering av livsmiljöerna. Den tätaste förekomsten av större vattensalamanderdammarna i länet ligger i jordbrukslandskapet öster om Köping och för att arten långsiktigt skall finnas kvar här behövs troligen en damtäthet på minst 4 dammar /km²

Den pågående förlusten av lämpliga habitat som lekvatten och närliggande lövdominerade skogar med god förekomst av lämpliga strukturer i form av murkna trädstammar stubbar och mossbeklädda större stenar är ett stort hot mot den större vattensalamandern.

Skogsbruk i form av avverkningar, gallringar m.m. nära dammen kan medföra förlust av nödvändiga strukturer och habitat i landskapet. Eftersom större vattensalamander är beroende av en fungerande metapopulationsdynamik för att uppnå en långsiktig överlevnad i ett givet område är den mycket känslig för fragmentering. Kravet på landmiljöer, fria från mänsklig påverkan, gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av gammal lövdominerad skog.

Upprensning av den, intill dammen, närliggande miljön i form av dungar, buskig tomtmark m.m. skulle försämra artens landmiljö, vilket skulle allvarligt försvåra för djuren att fortleva i området.

Igenläggning av dammar, dikning och dränering är en vanlig orsak till att många leklokaler försvinner. Då solbestrålning av dammen är nödvändigt för en lyckad föryngring av arten är det viktigt att dammen hålls öppen och inte får växa igen.

Den akvatiska miljön där arten förökar sig är känslig för framför allt kemiska och temperaturbetingade förändringar. Bl.a. är arten känslig för försurning och försvinner ofta när pH understiger 5,0, vidare orsakar beskuggning av dammar en temperatursänkning som missgynnar ägg och larver.

Igenväxning av dammens kanter t.ex. av buskar och träd eller genom skogsplantering försämrar dammens värde som lekplats.

Inplantering av fisk medför starkt försämrad nyrekrytering. Verksamhet som bedrivs av fiskevårdsföreningar i s.k. 'put and take'-vatten, där ädelfisk planteras ut i bl.a. förut fisklösa skogstjärnar och mindre sjöar, utgör här ett stort hot som kräver reglering.

Bevarandemål för arten

Observera!

Bevarandemålen och uppföljningsmetoderna kommer att preciseras och eventuellt ändras efter genomförd sk. basinventering mellan åren 2005 – 2008.

<u>BEVARANDEMÅL</u>	<u>UPPFÖLJNINGSMETOD</u>
Arten skall årligen reproducera sig i området.	Fältinventering vart 6:e år
Dammen skall förbli öppen och solbelyst samt hydrologiskt och kemiskt oförändrad.	Fältinventering vart 12:e år
Inom 120 m från dammen skall för arten nödvändiga strukturer bibehållas.	Fältinventering vart 12:e år
Inom en radie på X km från dammen skall det finnas minst 4 dammar/km ² .	Kontroll m.h.a flygbilder alternativt fältkontroll minst vart 12:e år.

Bevarandeåtgärder

Området är idag skyddat med ett generellt biotopskydd vilket bl.a. innebär att man inte får skada småvatten i jordbruksmark. Det generella biotopskyddet säger dock inget om landmiljön och då den större vattensalamander mestadels lever på land är det viktigt att för arten viktiga landmiljöer bevaras. Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen bör tillse att skogsbruk i eventuellt närliggande skogsmark eller andra verksamheter nära dammen inte försämrar den större vattensalamanderns möjlighet att leva kvar i området.

I Köpingstrakten finns ett flertal dammar lämpliga för större vattensalamander, men för att nå riktvärdet på 4 dammar/km² föreligger ett behov av att satsa på nyanläggningar och restaureringar vid strategiska platser.

Det är viktigt att se till så att dammen förblir solbelyst och att det inte växer upp fler träd och buskar som skuggar dammen.

I Naturvårdsverkets föreskrifter om artskydd anges att det är förbjudet att döda, skada eller fånga ägg, rom, larver eller bo från fridlysta groddjur vilka större vattensalamander tillhör. Det är också förbjudet att ta bort eller skada ägg, larver eller bo.

Övervakning och uppföljning

Under år 2005- 2008 genomför Naturvårdsverket i samarbete med Länsstyrelserna en så kallad basinventering av alla Natura 2000-områden i Sverige. Inventeringsresultaten kommer att ligga till grund för eventuella ändringar i bevarandeplanen med avseende på viktiga kompletteringar, rättning av felaktiga data eller för att göra justeringar i skötselförslagen. Bevarandeplanen är alltså ett levande dokument som kan uppdateras eller revideras vid behov.

Vart sjätte år ska Sverige rapportera bevarandestatusen till EU. Förslag till uppföljnings-metoder anges i samma tabell som arterna och naturtypernas bevarandemål. Uppföljning av bevarandemålen för Natura 2000 områdena kommer framför allt att ske i objekt med skötselkrävande naturtyper. Naturtyper som inte är skötselkrävande kommer att följas upp där Länsstyrelsen anser det särskilt motiverat, samt i ett mindre antal objekt som ingår i den nationella uppföljningen av natura 2000.

**Karta över Natura 2000-området
Överskälby SE0250162**

Tillhör Länsstyrelsens bevarandeplan, dnr 511-6407-05

N

1:3 000

Områdesgräns